

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARI ÜZERİNE YAPILMIŞ DOKTORA ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF DOCTORAL STUDIES ON CLASSROOM TEACHERS AND CLASS TEACHER CANDIDATES

Burhan AKPUNAR¹ - İbrahim Yaşar KAZU² - Fatih Selim ERDAMAR³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adayları üzerine yapılmış doktora tezlerini belirlenen ölçütlere göre incelemektir. Tarama modelinde yürütülen bu çalışma, dokümanter analize dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezinden temin edilen doktora tezleri 2006-2016 yılları ile sınırlandırılmıştır. Tezlere ilişkin veriler, tez kodlama formu aracılığıyla araştırmacı cinsiyeti, tamamlandığı yıl, ilgili alan, hazırlandığı üniversite, veri toplama araçları ve araştırma modeline göre kategorize edilerek, içerik analizine tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır. Çalışmada, 2006-2016 Aralığında sınıf öğretmenliği ile ilgili olarak, kadınlarda biraz daha fazla olmak üzere, erkek araştırmacılarla benzer sayıda ve daha çok sınıf öğretmenleri ile ilgili doktora tezleri yürüttükleri, bu tezlerin en fazla 2007, 2012, 2015 ve 2016 yıllarında tamamlandığı belirlenmiştir. Bu yıllardaki artışın, eğitim sistemindeki değişimlerle ilgili olduğu değerlendirilmiştir. Çalışmada, belirlenen süreçte çoğu Gazi Üniversitesinde olmak üzere tamamlanan doktora tezlerinin, yaklaşık 1/3’nün sınıf öğretmenliği; diğerlerinin ise, bu kademeyle ilgili farklı disiplinlerle ilişki olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenliğinin çok disiplinli olan doğası ile ilişkilendirilen bu durumun, sınıf öğretmenliğinin bağımsız bir disiplin olarak gelişmesini güçleştireceği değerlendirilmiştir. Çalışmada sınıf öğretmenliği ile ilgili doktora tezlerinde en fazla karma modelin kullanılmış olduğu ve veri toplama aracı olarak da ölçek ve formların kullanıldığı, bunları testler, gözlem, anket ve görüşme tekniklerinin izlediği saptanmıştır. Buradan, Türkiye’de sınıf öğretmeni disiplini araştırmacılarının, metodolojik olarak çağdaş dünyayı yakından izledikleri ve çoğunlukla karma modeli tercih etmelerinin ise, bir paradigma dönüşümüne işaret sayılabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenleri, Sınıf Öğretmen Adayları, Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmen Adayları.

Abstract

The aim of this research is to examine the doctoral thesis carried on classroom teacher candidates and classroom teachers in Turkey by determined the criteria. This study conducted in the survey model was based on documentary analysis. The doctoral dissertations obtained from the YÖK National Thesis Center are limited to the years 2006-2016. The thesis related data were categorized through the data collection tools and the research model by the thesis coding form, according to the researcher gender, the year of completion, the relevant field, the university prepared, the data collection tools and the research model, subject to content analysis and interpreted. It has been determined in the study that these theses were mostly completed in 2007, 2012, 2015 and 2016, in 2006-2016, with regard to classroom teaching, they conducted doctoral dissertations on male teachers with a similar number of classroom teachers, slightly more in women. It has been estimated that the increase in these years is related to changes in the education in the study, approximately 1/3 of the class teachers most of from Gazi University completed Ph.D. others are related to different disciplines related to this stage. This situation, which is associated with the multidisciplinary nature of classroom teacher, has been assessed to make it difficult for classroom teacher to develop as an independent discipline. In the study, it was determined that the most mixed model was used in doctoral dissertations related to classroom teaching and that scales and forms were used as data collection tools and that these were followed by tests, observation, questionnaire and interview techniques. Here, classroom teachers discipline researchers in Turkey, while methodologically they follow closely the contemporary world and often preferred a mixed model that point to a paradigm shift was concluded.

Keywords: Classroom Teachers, Classroom Teacher Candidates, Classroom Teachers and Classroom Teacher Candidates

¹ Prof. Dr. Harran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Şanlıurfa, bakpınar23@gmail.com

² Yard. Doç. Dr. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Elazığ, iykazu@firat.edu.tr

³ Öğr. Gör, Şırnak Üniversitesi, Şırnak, fatiherdamar@hotmail.com

1. GİRİŞ

Okullarda verilen formal eğitim, doğası gereği bugünden ziyade geleceğe odaklıdır. Örnek olarak ilkokul öğrencileri ortalama olarak 20 yıl sonraki bir gelecek için yetiştirilir. Bu durum, ilkokul öğretim programı kazanımlarının analitik ve fütürist bir yaklaşımla hazırlanmasını gerektirir. Bu gerekliliğin beklenen neticeleri verebilmesi için kritik değişken, sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenlerinin gerek açık olarak öğretim programlarını uygulamadaki başarıları ve gerekse sınıfta yapıp-ettiklerinin örtük etkisi, gelecek kuşakların yaşama tutunma şansını belirleyen çok önemli değişkenlerdir. Konuyla ilgili olarak Pehlivan (2008), eğitimin ilk kademelerinde alınan bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların, bireylerin sonraki yaşam sürecini etkilemekte olduğuna dikkat çekmektedir. Bu itibarla eğitimde kalite ve dolayısıyla geleceğin nitelikli eğitimle inşa edilmesi sorunu, sınıf öğretmenlerinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Sınıf öğretmenin, çocuğun eğitimi ve hayatının birçok alanında başarılı olabilmesinde önemi oldukça fazladır (Kalyoncu, 2013). Sınıf öğretmeni sadece çocuğun değil, toplumun geleceği açısından da oldukça çok önemlidir (Kumral, 2010). Sınıf öğretmenin söz konusu önemli rollerini yerine getirebilmesi için uygun öğrenme ortamı ve etkinlikler oluşturma, materyal hazırlayıp, temin etmek ve öğrencilere ulaşacak strateji, yöntem-teknikleri seçip, kullanabilmesi gerekir (Şişman, 2000; Yılman, 2006; Ekiz ve Yiğit, 2011). Sınıf öğretmenlerine bu yeterliliklerin kazandırılmasında, hizmet-içi süreçler kadar, hizmet öncesinde lisans ve lisansüstü eğitimin önem ve etkisi yadsınmaz.

Türkiye’de sınıf öğretmeni yetiştirme görev ve sorumluluğu hali hazırda Eğitim Fakültelerine tevdi edilmiştir. İlgili dokümanlara (<http://www.meb.gov.tr>) bakıldığında, ülkemizde 2016 Yılı itibarıyla 92 Eğitim Fakültesinin cari olduğu ve 210 bin öğrencinin bu fakültelerde öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili çalışmalara ve kamuoyundaki serzenişlere dayanarak, bu önemli sayısal artışın, genel olarak öğretmen kalitesi ve özel olarak da sınıf öğretmeni kalitesine yansımadağı söylenebilir. Elbette ki bunun bilimsel, pedagojik, politik, sosyal ve ekonomik birçok nedeni vardır. Nitekim bu fakültelerdeki sınıf öğretmenliği programlarına yakından bakıldığında, bunların, öğretim üyesi profili, öğrenci başına düşen öğretim elemanı ile fiziki ve teknolojik donanım bakımından olması gereken yerde olmadıkları değerlendirmesi yapılabilir (Arslan, 2011; Karakütük, Tunç, Özlem ve Bülbül, 2008; Kavak, 2007). Ancak konuyla ilgili olarak, akreditasyon ve stajlar başta olmak üzere YÖK ve MEB’in beraberce önemli adımlar atmakta oldukları da vakıdır.

Sınıf öğretmeni yetiştirme ve istihdamı konusu veya sorununun tarafları sadece YÖK ile MEB değildir. Başta sendikalar olmak üzere sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin konuyla ilgili ciddi sorumlulukları bulunmaktadır. Üniversitelerin Eğitim Fakültesi aracılığıyla sınıf öğretmeni adayı yetiştirmesi yanında, özellikle Eğitim Bilimleri Enstitüleri ile Sosyal Bilimler Enstitülerinin ilgili lisansüstü programları, konunun kritik bir boyutunu teşkil etmektedir. Zira sınıf öğretmeni konusundaki gerek teorik çalışmalarla literatür oluşturmaya katkı sağlama ve gerekse mevcut sorunları analiz ederek çözüm önerileri sunma konusunda sözü geçen programların yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük gereği Eğitim Bilimleri Enstitüleri ile Sosyal Bilimler Enstitülerinin ilgili lisansüstü programlarında yapılan çalışmaların, ilgili alanda politik karar alıcılara önemli veriler sağlaması beklenir. Bu itibarla, ülkemizdeki üniversitelerdeki Eğitim Bilimleri Enstitüleri ile Sosyal Bilimler Enstitülerinin ilgili lisansüstü programlarında sınıf öğretmenliği konusunda yapılan çalışmaların analiz edilmesi, bu analizlere dayalı olarak, politik karar vericilere öneriler sunulması çok önemlidir. Bu tür tarama ve değerlendirme çalışmalarının (Erdem, 2011), bir taraftan sorunun çözümüne katkı sağlaması beklenirken, diğer taraftan konuyla ilgili yapılan insani ve mali kaynak harcamalarının yerindeliğini test etmeye de katkı sağlaması beklenebilir. Diğer bir beklenti de, bu tür çalışmaların benzer araştırmalara yol gösterme ihtimalidir (Tsai & Wen, 2005;

Henson 2001). Zira bu tür analiz çalışmalarının akademik yayınlara (Lee, Wu & Tsai, 2009) ve ülke ölçeğindeki bilimsel gelişmelere (Doğru, Vd, 2012) önemli katkılar sağladığı bilinmektedir (Lee, Wu & Tsai, 2009). Dolayısıyla amacı, Türkiye’de sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adayları üzerine yapılmış doktora tezlerini incelemek olan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlaması umut edilebilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli ve Kapsamı

Tarama modelinde yürütülen bu betimsel çalışma, 2006 ile 2016 yılları arasında tamamlanan ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış doktora tezlerinin incelenmesini kapsamaktadır. Çalışmanın kapsamı ise, YÖK Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış doktora tezlerinden müteşekkil dokümanlardır. Bu dokümanlar, sınıf öğretmeni adayı ve sınıf öğretmeni konuları, 2006-2016 Yılları arasında tamamlanmış tezleri ve konuyla ilgili doktora tezleri şeklinde sınırlandırılmıştır. Çalışma, sözü geçen çerçevede amaçlı olarak seçilmiş toplam 97 adet doktora tezi üzerinde yürütülmüştür. Buradaki amaçlı seçim, belirli bir amaç doğrultusunda kişi, olay ya da durum hakkında derinlemesine bilgi toplamak (Maxwell, 1996) anlamındadır.

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmadaki veriler, YÖK Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış 2006-2016 yılları arasında tamamlanmış, Sınıf Öğretmenleri (SÖ), Sınıf Öğretmen Adayları (SÖA) ve Sınıf Öğretmenleri ile Sınıf Öğretmen Adaylarının ikisini birlikte ele alan (SÖSÖA) ile ilgili doktora tezlerinden elde edilmiştir. Çalışma kapsamına alınan her tez, Tez Kodlama Formu (TKF) kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmada kullanılan TKF, Küçüköğlu ve Ozan (2013) tarafından geliştirilen “Tez Sınıflama Formu” esas alınarak oluşturulmuştur. TKF’nin, kapsam geçerliğini sağlamak üzere, eğitim bilimleri alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için, kodlamaların en az iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılması temin edilmiştir. Birinci ve ikinci araştırmacının analizleri karşılaştırılarak, örtüşen ve örtüşmeyen kodlamaların sayısı belirlenmiştir. Çalışmada, Güvenirlik= örtüşenlerin sayısı / (örtüşenler + örtüşmeyenler sayısı) formülü (Miles ve Huberman, 1994) kullanılarak, güvenirlilik düzeyi %95 olarak hesaplanmıştır. Bu formülden elde edilen %70 ve üzerinde değerler, güvenirlilik için yeterli bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). TKF, temel olarak yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler: Tez yazarının cinsiyeti, Yayınlanma yılı, Araştırma konusu, Yapıldığı üniversite, Çalışma grubu, Veri toplama araçları ve Araştırma modeli/türü şeklinde sıralanmaktadır.

Çalışmada, tezlerin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analizler için SPSS programından yararlanılmıştır. İçerik analizi, nitel veri analiz türleri arasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir. İçerik analizi ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde tümdengelim yolu takip edilmektedir. İçerik analizinde araştırmacı öncelikli olarak araştırma konusu ile ilgili kategoriler geliştirmektedir. Araştırmacı daha sonra, incelemiş olduğu veri setinde, bu kategoriler içerisine giren kelime, cümle ya da resimleri belirleyip kodlama formuna kodlamaktadır (Özdemir, 2010). Kodlamalar neticesinde, elde edilen veriler SPSS programına aktarılıp, analiz edilmiştir. Sonuçlar, frekans ve yüzde tablolarına dönüştürülerek betimsel biçimde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Burada TKF ile bölümlendirilen dokümanlara ilişkin bulgulara dayalı toplam 97 adet doktora tezi, ilgili formadaki sıraya göre yer verilmiştir.

3.1.SÖ, SÖA ve SÖSÖA İle İlgili Tez Sayısı ve Araştırmacı Cinsiyeti Analizi

Bu çalışmanın kapsamını teşkil eden, SÖ, SÖA ve SÖSÖA toplam 97 doktora çalışmasının sayı ve araştırmacı cinsiyeti dağılımı Tablo 1 de gösterilmektedir.

Tablo 1: Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmen adayları tez sayıları ile araştırmacı cinsiyeti

Cinsiyet	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	34	52,3	14	50	-	-	48	49,5
Kadın	31	47,7	14	50	4	100	49	50,5
Toplam	65	100	28	100	4	100	97	100

Tablo 1 incelendiğinde, on yıllık periyotta Türkiye’de kadın ve erkek araştırmacıların benzer sayılarda olmak üzere, daha çok SÖ konusunda doktora çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Bunu, SÖA ile ilgili 28 çalışma ve her iki grubu teşkil eden SÖSÖA ile ilgili dört doktora tezi izlemektedir. Toplamda on yılda eğitim sisteminin çok önemli bir kademesi olan sınıf öğretmenliği ile ilgili 97 doktora tezi, aslında küçümsenecek bir rakam değildir. Bu tezlerin belirli kıstaslara göre bir araya getiren sonuçları, gerek ilgili literatür ve gerekse konuyla ilgili karar alıcılara çok önemli doneler sağlayabilir. Ancak bu noktada sorgulanması gereken, söz konusu doktora çalışmalarının bilimsel ölçütlere ve metodolojiye uygun yürütülüp yürütülmediği konusudur. Çünkü bu tez sonuçlarından Türk Eğitim Sistemi (TES) için çıkarımlar yapmak ve bu çıkarımlara dayalı olarak önerilerde bulunmak, öncelikle buna bağlıdır. Türkiye’de sınıf öğretmenliği konusundaki literatürde birikim sağlamak için, konuyla ilgili akademik çalışmaların, başta MEB’in sorun olarak belirlediği alanlarda olmak üzere, belirli bir koordinasyon çerçevesinde ve problem sahalarında yapılması önemlidir. Daha da önemli olan bu çalışmaların birbirini tamamlayıcı nitelikte, birkaç üniversite veya kurumun birlikte çalışmasına dayalı kolektif bir zeminde yapılmasıdır. Aksi takdirde birbirinden habersiz araştırmacıların aynı konuları çalışarak zaman yitirmesi söz konusu olabileceği gibi, her bakımdan farklı çalışmaların sonuçlarını bir araya getirerek yararlanmak da mümkün olmayabilir. Bunun için başta YÖK, MEB, Üniversiteler ve diğer ilgili kurul, kurum ve kuruluşların akademik çalışmaları koordine etmesinde büyük yarar vardır. Bu itibarla, geçmişte MEB’e bağlı olarak çalışan EARGED ve METARGEM türü uygulamaların günümüze uyarlanması tartışılmalıdır.

3.2. SÖ, SÖA ve SÖSÖA İle İlgili Olarak Yıllara Göre Yapılmış Tez Sayılarının Analizi

Türkiye’de 2006-2016 yıllarını kapsayan on yıllık periyotta, SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili yürütülmüş 97 doktora çalışmasının yapıldığı yıllara göre dağılımını Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2006	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	11	16,9	3	10,7	-	-	14	14,4
2008	1	1,5	1	3,5	1	25	3	3,1
2009	4	6,2	2	7,1	1	25	7	7,2
2010	8	12,3	3	10,7	-	-	11	11,4
2011	4	6,2	2	7,1	1	25	7	7,2
2012	7	10,7	6	21,5	-	-	13	13,4
2013	5	7,7	4	14,3	1	25	10	10,3
2014	4	6,2	2	7,2	-	-	6	6,2
2015	11	16,9	2	7,2	-	-	13	13,4
2016	10	15,4	3	10,7	-	-	13	13,4
Toplam	65	100	28	100	4	100	97	100

Türkiye’de 2006-2016 yıllarını kapsayan on yıllık zaman diliminde yürütülmüş doktora tezlerini gösteren Tablo 2 incelendiğinde, 2006 yılında, SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili doktora çalışması olmadığı anlaşılmaktadır. Belirtilen zaman diliminde en çok doktora tezi 2007 yılında (f=14) tamamlanmıştır. Bunu 13 tez ile sırayla 2012, 2015 ve 2016 yıllar izlemektedir. Toplamda ise çalışmanın kapsamındaki yıllarda toplam 97 doktora tezi tamamlanmıştır.

2006 yılındaki durum, Türkiye’de 2004 yılında MEB’in önemli bir öğretim programı reformu gerçekleştirmesinin etkisi olabilir. Zira bu reform ile öncelikle ilköğretim programları değiştirilmiş olup, uygulama 2005-2006 Yılında yaşama geçirilmiştir. Araştırmacılar, söz konusu reformun uygulamadaki etkililiğini araştırmak için 2007 yılını beklemiş olabilirler. Nitekim yine aynı tablodan, konuyla ilgili en fazla doktora tezinin 2007 yılında tamamlanmış olmasında bu durum etkili olmuş olabilir. Benzer şekilde, 2012 yılı ile 2015 ve 2016 yıllarındaki artış da, TES’ndeki değişimlerle ilişkilendirilebilir. Zira eğitim süreci ve öğretim programlarının dinamik bir süreç olması ile dünyada ve Türkiye’deki hızlı değişimlerin sonucu olarak, 2012 yılından sonra TES’nde önemli yapısal değişimler yaşanmıştır. Buna örnek olarak, 11.04.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 4+4+4 şeklinde yasalaşan (Akbaşlı ve Üredi, 2014) ve esas itibarıyla SÖ’ni derinden ilgilendiren 4+4+4 Zorunlu Eğitim uygulaması Türkiye’de en çok tartışılan konuların başında gelmiştir (Odabaşı, 2014). Bu tartışmalar, esas itibarıyla 2004 yılı ve sonrasında da 2012 yılında gerçekleştirilen reformlarla ilişkilidir (Akpınar, Dönder, Yıldırım ve Karahan, 2012). 2012 yılından sonra ve 2015 ile 2016 yıllarındaki konuyla ilgili doktora çalışmalarındaki artışta, araştırmacıların söz konusu değişimlere ilgisi etkili olmuş olabilir.

3.3. SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile İlgili Tezlerin Alanlara Göre Analizi

SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili tamamlanmış 97 doktora çalışmasının alanlara göre dağılımı Tablo 3’ te görülmektedir.

Tablo 3: Çalışma Alanına Göre SÖ, SÖA ve SÖSÖA Tezlerinin Analizi

Çalışma Alanı	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
BESYO	1	1,5	-	-	-	-	1	1
BÖTE	-	-	1	3,6	-	-	1	1
ÇGE	2	3,1	-	-	-	-	2	2,1
EPÖ	15	23,1	2	7,2	2	50	19	19,5
EYD	6	9,2	-	-	-	-	6	6,2
FBÖ	3	4,6	2	7,2	-	-	5	5,2
FE	-	-	1	3,6	-	-	1	1
KE	-	-	3	10,7	-	-	3	3,1
ME	1	1,5	4	14,2	-	-	5	5,2
MÜE	2	3,1	3	10,7	-	-	5	5,2
EÖD	1	1,5	-	-	-	-	1	1
ÖE	6	9,2	-	-	-	-	6	6,2
SE	1	1,5	1	3,6	-	-	2	2,1
SÖ	24	37,1	10	35,7	2	50	36	37,1
SBÖ	3	4,6	-	-	-	-	3	3,1
TÖ	-	-	1	3,6	-	-	1	1
Toplam	65	100	28	100	4	100	97	100

Çalışmanın kapsamını teşkil eden doktora tezlerinin yürütülmüş olduğu alanlar Tablo 3’de görülmektedir. Buna göre 2006-2016 Yıllarını kapsayan süreçte, SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili olarak en fazla çalışma SÖ alanında (f=24) yapılmıştır. Bunu 10 doktora çalışmayla SÖA ve iki çalışma ile SÖSÖA izlemektedir. Bu bulgular beklenen bir durum olup, 2006-2016 yılları arasındaki süreçte tamamlanan toplam 97 doktora tezi içerisinde %37,11’lik bir orana tekabül etmektedir. SÖ, SÖA ve SÖSÖA konusu dikkate alındığında, bu oran yetersizdir. Çünkü on yıllık periyotta, sınıf öğretmenliği konusundaki çalışmaların %62,89’luk kısmı başka alanlardaki araştırmacılar tarafından yürütülmüştür. Bu durum, sınıf öğretmenliğinin birçok disiplini ilgilendiren bir eğitim kademesi olduğu hatırlandığında normal olsa da, konuyla ilgili araştırmacıların sınıf öğretmenliği ile ilgili konulara daha fazla eğilmesi beklenebilir. Nitekim bu özelliğinden dolayı yeniden yapılanma sonucunda Eğitim Fakülteleri’nin Sınıf Öğretmenliği Bölümü aynı fakültenin İlköğretim Bölümüne bağlı Sınıf Öğretmenliği (Sarı, 2000), günümüzde ise Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi ABD şeklinde organize edilmiştir. Sınıf öğretmenliği konusunda, ilgili araştırmacıların çalışmalarının yeterli sayıda olmamasının diğer bir nedeni de, sınıf öğretmenliği alanının bağımsız bir disiplin olarak kabul görmesinin yeni olmasıdır. Sınıf öğretmenliği disiplininin daha önce genel itibarıyla eğitim bilimleri içerisinde değerlendirilmesi, konuyla ilgili Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ), Eğitim Yönetimi ve Denetimi (EYD), Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme (EÖD) alan araştırmacılarının SÖ, SÖA ve SÖSÖA konularını çalışmış olmasını açıklar niteliktedir. Nitekim EPÖ alan araştırmacılarının, 15 SÖ, iki SÖA ve ikisi de SÖSÖA konusuyla ilgili olmak üzere toplam 19 doktora tezi yürütmüş olması, bunu desteklemektedir. Benzer durum eğitim bilimlerinden EYD için de geçerlidir. Beden Eğitimi (BESYO), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE), Çocuk Gelişimi (ÇG), Fen Bilgisi Eğitimi (FBE), Fizik Eğitimi (FE), Kimya Eğitimi (KE), Matematik Eğitimi (ME), Müzik Eğitimi (MÜE), Özel Eğitim (ÖE), Sosyal Bilgiler Eğitimi (SBE) gibi diğer alanlarla ilgili araştırmacıların, sınıf öğretmenliği konusuna olan ilgisi ise, bu alanının, diğer tüm öğretmenlik alanlarına göre farklı olan çok disiplinli yapısı (Çaycı, 2011) ile açıklanabilir.

3.4. SÖ, SÖA ve SÖSÖA İle İlgili Tezlerin Üniversitelere Göre Analizi

SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili tamamlanmış 97 doktora çalışmasının yürütülmüş olduğu üniversitelere göre dağılımı Tablo 4’ te görülmektedir.

Tablo 4: SÖ, SÖA ve SÖSÖA Tezlerinin Üniversitelere Göre Analizi

Üniversiteler	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
2. Adnan Menderes Üniversitesi	1	1,5	2	7,1	0	0	3	3,1
3. Anadolu Üniversitesi	5	7,7	1	3,6	0	0	6	6,2
4. Ankara Üniversitesi	7	10,8	0	0	1	25	8	8,2
5. Atatürk Üniversitesi	1	1,5	2	7,1	0	0	3	3,1
6. Balıkesir Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
7. Çanakkale Üniversitesi	3	4,6	0	0	0	0	3	3,1
8. Çukurova Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
9. Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1,5	2	7,1	0	0	3	3,1
10. Dumlupınar Üniversitesi	5	7,7	2	7,1	0	0	7	7,2
11. Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
12. Fırat Üniversitesi	2	3,1	0	0	0	0	2	2,1
13. Gazi Üniversitesi	14	21,6	8	28,7	3	75	25	26
14. Gaziantep Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
15. Hacettepe Üniversitesi	2	3,1	1	3,6	0	0	3	3,1
16. İnönü Üniversitesi	4	6,2	1	3,6	0	0	5	5,2
17. İstanbul Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
18. Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	4,6	7	25	0	0	10	10,3
19. Marmara Üniversitesi	5	7,7	2	7,1	0	0	7	7,2
20. Ondokuzmayıs Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
21. Pamukkale Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
22. Selçuk Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
23. Uludağ Üniversitesi	1	1,5	0	0	0	0	1	1
24. Yıldız Teknik Üniversitesi	2	3,1	0	0	0	0	2	2,1
Toplam	65	100	28	100	4	100	97	100

Tablo 4, Türkiye’de 2006-2016 Yılları arasında SÖ, SÖA ve SÖSÖA konularında yürütülen doktora tez çalışmalarını göstermektedir. Buna göre sözü geçen konularla ilgili en fazla doktora çalışması Gazi Üniversitesinde (f=25) yürütülmüştür. Bunu sırayla, Karadeniz Teknik Üniversitesi (f=10), Ankara Üniversitesi (f=8) ve yedişer teze Dumlupınar ve Marmara Üniversiteleri izlemektedir. Anadolu Üniversitesi altı ve İnönü Üniversitesi beş doktora tezi ile listedeki yerini almaktadır. Diğer üniversitelerde ise, belirtilen on yıllık periyotta üç ve bundan daha az sayıda doktora tezi tamamlanmıştır. Burada liste başı olan üniversitelerin, Türkiye’de eğitim bilimleri ve sınıf öğretmeni alanındaki çalışmalar ile sınıf öğretmeni yetiştirme konularında önde gelen üniversiteler olması beklenen bir durumdur. Burada dikkat çekici olan, Dumlupınar Üniversitesinde 2006-2016 Yılları arasında SÖ, SÖA ve SÖSÖA konularında yedi doktora tezinin tamamlanmış olmasıdır. Dumlupınar Üniversitesinin, on yıllık zaman diliminde SÖ, SÖA ve SÖSÖA konularında, Anadolu, Atatürk, Hacettepe, İstanbul, Dokuz Eylül gibi daha kadim üniversiteleri geride bırakması, araştırılması gereken bir bulgudur. Bunun muhtemel nedenlerinin araştırılması, Türk Yükseköğretim Sisteminin verimliliği bakımından önemlidir. Zira YÖK’ün (2007) Türkiye’nin insan sermayesindeki doktora ve sonrası eğitilmiş işgücünü hızla arttırmak stratejisinde de belirtildiği gibi, doktora eğitiminin yükseköğretimin kalitesi için olduğu kadar, ülkemizin araştırmacı ihtiyacı için de önemi büyüktür. Nitekim aynı belgede, özellikle doktora programlarındaki öğrenci sayılarındaki artışın gereksinimlerdeki artışa göre düşük

kaldığına işaret edilmiştir. Bunun önündeki engellerden birisi olarak, “Üniversitelerimizde bir taraftan bilim felsefesi olmaması, diğer taraftan felsefe için gerekli olan ana dilin (Türkçe) dışlanması” (Şen, 2013) gösterilmiştir. Diğer bir engel de, “Lisansüstü programlarda ders verecek bazı öğretim üyelerinin idarecilik gibi farklı işlerde görevlendirilmesi” (Ağralıoğlu, 2013) olarak gösterilmiştir.

3.5. SÖ, SÖA ve SÖSÖA İle İlgili Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Analizi

Türkiye’de 2006-2016 yılları arasında SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili tamamlanmış 97 doktora çalışmasının veri toplama araçlarına göre dağılımı Tablo 5’ te görülmektedir.

Tablo 5: SÖ, SÖA ve SÖSÖA Tezlerinin Veri Toplama Araçlarına Göre Analizi

Veri Toplama Araçları	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Anekdot kaydı	1	0,7	0	0	0	0	1	0,5
Anket	15	10,2	1	2,1	2	20	18	8,8
Doküman İncelenmesi	8	5,4	0	0	0	0	8	3,9
Envanterler	3	2	1	2,1	0	0	4	2
Formlar	28	19	7	14,9	3	30	38	18,6
Görüşme	14	9,5	3	6,4	1	10	18	8,8
Gözlem	15	10,2	4	8,5	2	20	21	10,3
Günlükler	1	0,7	0	0	0	0	1	0,5
Kamera Kaydı	6	4,1	2	4,3	0	0	8	3,9
Mülakat	7	4,8	4	8,5	0	0	11	5,4
Öğrenme Materyalleri	7	4,8	3	6,4	1	10	11	5,4
Öğretme Faaliyetleri	3	2,1	1	2,1	0	0	4	2
Ölçekler	26	17,7	11	23,4	1	10	38	18,6
Ses Kaydı	2	1,4	0	0	0	0	2	1
Testler	11	7,5	10	21,3	0	0	21	10,3
Toplam	147	100	47	100	10	100	204	100

Tablo 5, Türkiye’de 2006-2016 yılları arasında SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili tamamlanmış 97 doktora çalışmasında kullanılan veri toplama araçlarının alfabetik sıraya göre dağılımını göstermektedir. Buna göre, ülkemizde SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile yürütülmüş olan doktora çalışmalarında veri toplama aracı olarak en fazla ölçekler (f=38) ve formlar (f=38) kullanılmıştır. Bunu sırayla, testler (f=21) ve gözlem (f=21), anket (f=18) ve görüşme (f=18), mülakat (f=11) ve öğrenme materyalleri (f=11) izlemektedir. Bunları doküman incelenmesi (f=8) ve kamera kaydı (f=8) takip etmektedir. Bunlardan başka az sayıda farklı veri toplama araçlarının da kullanıldığı Tablo 5’den anlaşılmaktadır.

Araştırmacıların veri toplamada en fazla ölçek ve formları tercih etmeleri, bunların daha çok konuyla ilgili kişisel bilgi, demografik durum, algı ve görüşleri belirlemeyi amaçladığı şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir çalışmada (Özenç ve Özenç, 2013: 137), sınıf öğretmenliği hakkındaki lisansüstü çalışmalarda ölçeğin, ikinci olarak en çok kullanılan veri toplama aracı olduğu belirlenmiştir. Gerçekten de metodolojiye uygun hazırlanmış geçerli ve güvenilir ölçekler, araştırmacılara durum hakkında önemli bilgiler verebilir. Benzer şekilde görüşme ile, iyi organize edildiği ve iyi analiz edildiği takdirde, çalışma konusundaki sorunların nedenleri belirlenebilir. Testler de, geçerli ve güvenilir olmak kaydıyla önemli veri toplama aracıdır. Anketler ise, araştırmacıya sorunun nedenlerinden ziyade büyüklüğü hakkında bilgi verir. Bu bulgular, SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili çalışmalarda, araştırmacıların bilinen veri toplama araçlarından yararlanmayı tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu noktada, tek veri toplama aracı kullanmak yerine, gözlem-görüşme-anket gibi birkaç aracın birlikte kullanılmasının veya nicel-nitel yöntemlerin birlikte kullanılması, sorunun varlığı,

nedenleri ve büyüklüğünün tespitinde daha iyi olduğunun bilinmesidir. Dey'in (1993) ifadesiyle, nicel yöntemlerde sayılarla elde edilen verilerin anlamlarını derinlemesine algılayabilmek için nitel veriler kullanılmalıdır (Akt: Beycioğlu ve Arslan, 2012).

3.6. SÖ, SÖA ve SÖSÖA İle İlgili Tezlerin Araştırma Modeline Göre Analizi

Türkiye’de 2006-2016 yılları arasında SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili tamamlanmış 97 doktora çalışmasının araştırma modeline göre dağılımı Tablo 6’ de görülmektedir.

Tablo 6: SÖ, SÖA ve SÖSÖA Tezlerinin Araştırma Modeline Göre Analizi

Araştırma Modeli	SÖ		SÖA		SÖSÖA		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Nicel	14	21,5	12	42,9	1	25	27	27,8
Nitel	16	24,6	7	25	-	-	23	23,7
Karma	35	53,8	9	32,1	3	75	47	48,5
Toplam	65	100	28	100	4	100	97	100

Tablo 6, SÖ, SÖA ve SÖSÖA ile ilgili olarak on yıllık zaman diliminde yapılan doktora tez çalışmalarında en fazla karma modelin (f=47) kullanılmış olduğunu göstermektedir. Bunu nicel modeller (f=27) ve nitel modeller (f=23) izlemektedir. Bu durum, Türkiye’nin sınıf öğretmenliği alanındaki araştırmalarda kat etmiş olduğu mesafeyi göstermektedir, denilebilir. Zira sosyal bilimlerde ve özellikle çok disiplinli sınıf öğretmenliği araştırmalarına, nicel ve nitel modellerin birlikte kullanıldığı karma model, “doğası gereği geniş bir çerçeve sunmaktadır (Fırat, Yurdakul, Ersoy, 2014). Nitekim eğitim ve sosyal araştırmalarda, karma yöntem (mixed method) yaklaşımının önemli bir dönüm noktası olduğu savunulmaktadır. Çünkü karma yöntem kapsamlı, çoğulcu, tamamlayıcı ve araştırmacıya yöntem seçimi ve araştırma hakkında tasarlama yapması için seçmeci bir yaklaşım önerisinde bulunur ve araştırmacıya çoklu yaklaşımları kullanma fırsatı sağlar (Baki ve Gökçek, 2012). Nitekim araştırma problemini derinlemesine inceleme imkânı veren özelliğinden dolayı, karma modelin son yıllarda kullanım oranı giderek artış göstermektedir (Çeliköz ve Erişen, 2017).

4. SONUÇ

Tarama modelinde yürütülen bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenliği disiplini ile ilgili olarak Türkiye’de 2006-2016 Yılları arasında tamamlanmış olan toplam 97 doktora tezi incelenmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezinden temin edilen bu tezler, TKF ile kategorize edilerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Analizler sonucunda ulaşılan bulgular, tez yazarının cinsiyeti, yayınlanma yılı, araştırma konusu, yapıldığı üniversite, çalışma grubu, veri toplama araçları ve araştırma modeli başlıkları altında sunulmuştur.

Çalışmada, sınıf öğretmenliği disiplini (SÖ, SÖA, SÖSÖA) ile ilgili olarak on yıllık periyotta toplam 97 doktora tezinin tamamlandığı belirlenmiştir. On yıllık zaman dilimi dikkate alındığında, bu sayının ilgili alanda literatür oluşturma veya literatüre katkı sağlama bakımından yeterli olduğunu söylemek güçtür. Ancak yine de önemli olan sayıdan ziyade, bu tezlere üretilen bilginin etki değeri olarak kabul edilebilecek bir gösterge olan bilimsel atıf sayılarının yeterli olmasıdır (Karadağ, 2009). Bu durum, “Türkiye üniversitelerinde yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarının uluslararası yansımalar sağlayamadığı” (Şen, 2013) durumu karşından daha da önem kazanmaktadır. Sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili tamamlanmış doktora tezlerinin %49,5’i erkek araştırmacılar ve %50,5’ide kadın araştırmacılar tarafından yürütülmüştür. Buradaki kadın araştırmacıların fazla olması, sınıf öğretmenliği disiplinine kadınların daha fazla ilgi duyması ile ilişkili olabilir. Diğer taraftan

bu bulgu, Türkiye’de üniversitelerin lisans ve lisansüstü programlardaki kız öğrenciler ile kadın öğretim üyesi sayısındaki artışla (Okay, 2007) da ilişkilendirilebilir. Nitekim bunun sonucu olarak, Türkiye’de yükseköğretimdeki kadın akademisyen sayısının Avrupa ülkelerine göre daha yüksek olduğu (Sağlam, Tan ve Çağlayan, 2013) bilinmektedir.

Çalışmada sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili olarak, 2006-2016 yılları aralığında en çok doktora tez çalışmasının 2007 yılında tamamlandığı belirlenmiştir. Bunu 2012, 2015 ve 2016 yılları izlemektedir. Sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili olarak, SÖ, SÖA ve her ikisini birlikte ele alan doktora çalışmalarının en fazla 2007, 2012, 2015 ve 2016 yıllarında tamamlanmış olması, TES’de yapılan değişikliklerle ilişkilendirilebilir. Zira bu yıllar TES’nde eğitim programları ve eğitim sisteminde yapılan değişiklikleri izleyen yıllardır. Buna göre sınıf öğretmenliği disiplini ile çalışan araştırmacıların, çalışmalarında eğitim sistemindeki değişimlere odaklandıkları sonucuna varılabilir. Nitekim genel olarak eğitim araştırmalarının üç temelde yapıldığı belirtilmektedir. Bunlar (İlhan, Şekerci, Sözbilir ve Yıldırım, 2013): Kuramsal bilgi üretmeyi esas alan araştırmalar (temel), Yaşanan sorunların tespiti ve bunlara dönük çözümler üretmeyi amaçlan araştırmalar (uygulamalı) ve Uygulamada olan bir sürecin etkinlik ve verimliliğini test etmeyi amaçlayan değerlendirme araştırmalarıdır. Buna göre, sınıf öğretmenliği disiplini araştırmacıların daha çok son iki araştırma türüne yoğunlaştıkları sonucu çıkarılabilir.

Genel itibarıyla eğitim bilimleri çatısı altında görünse de, sınıf öğretmenliği alanı son yıllarda bağımsız bir disiplin olma yolunda ilerlemektedir. Sınıf öğretmenliğinin birçok açıdan kendine has birtakım özellikleri vardır. Bunların başında çok disiplinli olma özelliği gelir. Bu özellik sınıf öğretmenliği alanında yapılan araştırmalarda da açıkça görülebilir. Nitekim bu çalışmada 2006-2016 yıllarını kapsayan süreçte tamamlanan toplam 97 doktora tezlerinin %37,11’si doğrudan sınıf öğretmenliği ile ilgili olup, geriye kalan %62,89’nun ise, sınıf öğretmenliği ile ilişkilendirilen çok farklı disiplinlerle ilgili olduğu belirlenmiştir. Bu durum, sınıf öğretmenliğinin çok disiplinli doğası ile ilgili olarak açıklanabilir. Nitekim Çaycı (2011), sınıf öğretmenliği alanının diğer tüm öğretmenlik alanlarına göre çok farklı olduğuna dikkat çekmektedir. Bu farklılık, lisans programlarında, alan içeriklerinde ve hitap ettiği öğrenci gruplarında net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. İçerisinde birçok farklı disiplinin yer aldığı sınıf öğretmenliği, ilköğretim ve yazma, Türkçe, fen ve teknoloji, matematik, sosyal bilgiler gibi birbirinden farklı birçok disiplin aynı mesleğin uygulama alanı içine girmektedir. Çalışmada da ortaya çıkan bu durumun, sınıf öğretmenliğinin bağımsız bir disiplin olarak yapılanmasını güçleştirmekte olduğu sonucu çıkarılabilir.

Çalışmada, Türkiye’de 2006-2016 Yılları arasında sınıf öğretmenliği ile ilgili en fazla doktora çalışmasının Gazi Üniversitesinde tamamlandığı, bunu sırayla, Karadeniz Teknik, Ankara, Dumlupınar ve Marmara Üniversiteleri izlemiştir. Çalışmada dikkat çekici olan, Dumlupınar Üniversitesinin Anadolu, Atatürk, Hacettepe, İstanbul, Dokuz Eylül gibi daha büyük ve deneyimli üniversiteleri geride bırakmış olmasıdır. Buna göre Türkiye’de sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili araştırmalarda en önemli katkıların, listede öne çıkan üniversiteler olduğu söylenebilir. Diğer üniversitelerin bu konuda kendinden beklentileri yeterince yerine getirememesinin nedenleri sorgulanmalıdır. Diğer taraftan dünyada çokça örnekleri olan ve Türkiye’de son yıllarda konuşulmaya başlanan “tematik üniversiteler” anlayışı bağlamında, konuyla ilgili donanımlı ve deneyimli üniversitelerin sınıf öğretmenliği disiplinine yoğunlaşması tartışılabilir.

Bilimsel araştırma bulgularının bilim ve insanlık için kullanılması için öncelikle yasal, ahlaki ve metodolojik ilkelere uygun yürütülmüş olması gerekmektedir (Özden ve Ergin, 2013). Bu konudaki ilke ve kurallar üniversitelere göre birtakım farklılıklar gösterse de, özü itibarıyla benzerdir. Bunlardan birisi de, araştırmada uygun veri toplama araçlarının

kullanılmasıdır. Bu bağlamda çalışmada, sosyal bilgiler disiplini ile ilgili tamamlanmış tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla ölçekler ve formların kullanıldığı belirlenmiştir. Bunu sırayla, testler ve gözlem, anket ve görüşme, mülakat, öğrenme materyalleri, doküman incelenmesi ve kamera kaydı izlemektedir. Buna göre Türkiye’de sınıf öğretmenliği disiplininin yürütülen doktora tezlerinde ağırlıklı olarak nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı söylenebilir. Bu durum ilgili disiplin alanındaki sorunların tüm boyutlarıyla açığa çıkarılmasını mümkün kılmadığından, çözüm için tutarlı ve gerçekçi öneriler geliştirilmesini de güçleştirmektedir, denilebilir. Çünkü nicel yöntem ve araçlar, eğitim olgularını ve olaylarını açıklamadaki yetersizlik ve araştırma sonuçlarının, eğitim alanındaki uygulamalarda yeterince yönlendirici değildir (Yıldırım, 1999).

Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan araştırma modelleri niceliksel yaklaşım ve niteliksel yaklaşım olmak üzere iki grupta toplanabilmektedir (Kırcaali-İftar, 1999). Araştırma amacına göre bunlardan birisi kullanılabileceği gibi, ikisi birlikte de kullanılabilir. Buna karma model denilmektedir. Çalışmada, sınıf öğretmenliği ilgili olarak on yıllık zaman diliminde yapılan doktora tez çalışmalarında en fazla karma modelin kullanılmış olduğunu göstermektedir. Bunu, tek başına nicel ve nitel modeller izlemektedir. Nicel ve nitel yöntemlerden oluşan karma modelin, oldukça yeni olduğu (Sözbilir, 2017) hatırlandığında, Türkiye’de sınıf öğretmeni disiplini araştırmacılarının bu konuda çağdaş dünyayı yakından izledikleri sonucu çıkarılabilir. Çıkarılabilecek diğer bir sonuç da, bu durumun, TES’in önemli bir kademesi olan sınıf eğitimi ve dolayısıyla sınıf öğretmenliği ile ilgili araştırma bulgularının, mevcut sorunların çözümüne daha fazla katkı sağlamasıdır. Çünkü nitel ve nicel yaklaşımlar bir süreklilik çizgisinin iki ucunu temsil ederken, karma yöntem ise bu süreklilik çizgisinin ortasında yer almaktadır (Creswell, 2013 Akt: Fırat, 2016). Böylece karma model, araştırmacılara, oldukça geniş, kapsamlı ve tamamlayıcı bir çerçeve sunar (Fırat, Yurdakul, Ersoy, 2014). Bunun sonucunda araştırmacı, sorunu derinlemesine inceleme fırsatı bulur. Türkiye’de sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili doktora tezlerinde çoğunlukla karma modelin tercih edilmesi, genel itibarıyla sosyal bilimlerde, pozitivist paradigmadan, alternatif paradigmalara doğru bir ‘paradigmatik dönüşümün’ (Kuş, 2007) işareti olarak da kabul edilebilir. TES’in son yıllarda özellikle öğretim programlarında geçmeye çalıştığı bu dönüşümün, orta ve uzun vadede, sınıf öğretmenliği disiplini ile ilgili sorunların çözümüne katkı sağlaması beklenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağralıoğlu, N. (2013). Türkiye’de Lisansüstü Öğretim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3, 1, 1-9.
- Akbaşı, S. ve Üredi, L. (2014). Eğitim Sistemindeki 4+4+4 Yapılanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(1), 109-136.
- Akpınar, B., Dönder, A., Yıldırım, B. ve Karahan, O. (2012). Eğitimde 4+4+4 Sisteminin (Modelinin) Karşıt Program Bağlamında Değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, S25 39.
- Arslan, Y. (2011). Eğitim Fakültelerinin Öğrenci Sayısı ve Öğretim Üyesi Sayısı Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *20.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Burdur.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21
- Beycioğlu, K. ve Aslan, B. (2012). Öğretmen ve Yöneticilerin Öğretmen Liderliğine İlişkin Görüşleri: Bir Karma Yöntem Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 191-223.
- Çaycı, B. (2011). Sınıf Öğretmenliği Lisans Programındaki Alan Eğitimi Derslerinin Öğretmen Yeterliği Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1-12.
- Çeliköz, M. ve Erişen, Y. (2017). EPÖ Alanında Görev Yapan Eğitim Bilimcilerin Yapılandırmacılıkla İlgili Görüşleri: Bir Karma Yöntem Araştırması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 286-304.

- Doğru, M., Gençosman, T., Ataalkın, A. N. ve Şeker, F. (2012). Fen Bilimlerinde Çalışılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1), 49-64.
- Ekiz, D. ve Yiğit, N. (Mayıs 2012). Öğretmen Adaylarının Eğitim Araştırmalarının Amaç ve Çeşitleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 3-21.
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Bilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Fırat, M. (2016). BIT Yönelimli Genç Eğitim Araştırmacılarının Bilimsel Araştırma Motivasyonları ve Yöntem Paradigmalarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 187, 221-237.
- Fırat, M., Yurdakul, I.K. ve Ersoy, A. (2014). Bir Eğitim Teknolojisi Araştırmasına Dayalı Olarak Karma Yöntem Araştırması Deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 65-86.
- Henson, K.T. (2001). Writing for Profession Journal: Paradoxes and Promises. *Phi Delta Kappan*, 82, 765-768.
- İlhan, N., Şekerci, A.R., Sözbilir, M. ve Yıldırım, A. (2013).Eğitim Araştırmalarına Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* (BAED), 4(8), 31-56.
- Kalyoncu, R. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Sanat Eğitimi Dersi” Kavramına İlişkin Metaforları. *NWSA-Education Sciences*, 8, (1), 90-102.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Alanında Yapılmış Doktora Tezlerinin Tematik ve Metodolojik İncelenmesi: Bir Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karakütük, K., Tunç, B., Özdem, G. ve Bülbül, T. (2008). Eğitim Fakültelerinin Öğretim Elemanı Profili. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Yayın no: 205.
- Kavak (2007). Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Denemesi. Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştayı, 1-3 Mart 2007 Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kırcaali-İftar, G. (1999). *Bilim ve Araştırma İçinde Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (Ed.Ali Atıf Bir). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1081.
- Kuş, E. (2007). Sosyal Bilim Metodolojisinde Paradigma Dönüşümü ve Psikolojide Nitel Araştırma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10 (20), 19-41.
- Kumral, O. (2010). Eğitsel Eleştiri Modeli İle Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması Yayınlanmamış Doktora Çalışması. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lee, M., Wu, T.,& Tsai, C. (2009). Research Trend İn Science Education From 2003 to 2007: Acontent Analysis Of Publications İn Selected Journals. *International Journal of Science education*, 31 (15), 1999-2020.
- MEB. (2018). <http://www.meb.gov.tr> adresinden 20 Nisan 2018 tarihinde erişildi.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. California: SAGE Publications.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook: Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Odabaşı, B. (2014). Türk Eğitim Sisteminde Yeni Kanun (4+4+4) Değişikliği Üzerine Düşünceler. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 103-124.
- Okay, N. (2007). Türkiye’de ve Dünya’da Mühendislik ve Fen Bilimleri Bölümlerindeki Kadın Akademisyenlerin Mevcut Durumuna Bakış. *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 289: 3, 1-3.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343
- Özden, M. ve Ergin, B. (2013). Lisansüstü Öğrencilerinin Bilimsel Araştırmalarda Uygulanan Etik Kurallara Yönelik Düşüncelerinin Belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (22), 155-169.
- Özenç, M. ve Özenç, E. G. (2013). Sınıf Öğretmenleri İle Yapılan Lisansüstü Eğitim Tezlerinin Yöntem Bölümü Açısından İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 132-141.

- Pehlivan, K.B. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2),151-168.
- Sağlam, G., Tan, G. M. ve Çağlayan, H. (2013). *Türk Yükseköğretiminde Kadın Katılımı Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Cenkler Matbaacılık.
- Sarı, S. (2000). Çağdaş Sanat ve İş Eğitimi Açısından Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 1-11.
- Sözbilir, M. (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş* (Çeviri Editörü: Prof. Dr. Mustafa Sözbilir). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şen, Z. (2013). Türkiye’de Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Kalitesinin İyileştirilmesi için Öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3, 1, 10-15.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe Giriş* (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tsai, C.C.,& Wen, L.M.C. (2005). Research and Trends in Science Education From 1998-2002: A Content Analysis Of Publication in Selected Journals. *International Journal of Science Education*, 27, 3-14.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-12.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri*, (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayınları.